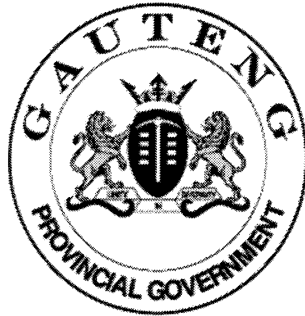

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

OCTOBER / NOVEMBER
OKTOBER / NOVEMBER

2004

TSHIVENDA LUAMBO LWA VHUVHILI
GIREIDI YA NṲHA

(Bammbiri ǀa Vhuvhili)

HG

933-1/2

9 pages

TSHIVENDA SECOND LANGUAGE HG: Paper 2

COPYRIGHT RESERVED / KOPIEREG VOORBEHOU
APPROVED BY UMALUSI / GOEDGEKEUR DEUR UMALUSI

TSHIVENDA LUAMBO LWA VHUVHILI GIREIDI YA NTHA (Bambiri la Vhuvhili)	933-1/2 V	2
--	------------------	----------

MUHASHO WA PFUNZO WA GAUTENG

MULINGO WA TSHITIFIKHEITI TSHA MATIRIKI

**TSHIVENDA LUAMBO LWA VHUVHILI
GIREIDI YA NTHA
(Bambiri la Vhuvhili)**

TSIFHINGA: Awara 2

MARAGA: 80

PFESANI:

- Bammbiri ili lo khethekanywa nga khethekanyo thanu (A; B; C; D na E).
 - Mbudziso (Khethekanyo) nthi i na maraga dza 40. Inwi nangani khethekanyo mbili fhedzi ni nwale ngadzo.
 - Fhindulani khethekanyo MBILI fhedzi kha idzo.
-
-

**KHETHEKANYO YA A
VHURENDI**

Mulisa – Mafela M.J.

MBUDZISO 1

Vhalani zwirendo zwi tevhelaho uri ni do kona u fhindula mbudziso dzi zwi tevhelaho:

<p>Damu li tshi wa Hanani vhutshilo vhu nga tshidzimba hanwani Vhuhuluni ha nga phiriphiri itoni Nge vhutukani tshiunza ra nuswa Vhuhuluni ra bva biko u vuledza mulaedza.</p> <p>U wa ha damu ili ndi nzulele Ndi thothomowo ya lulebvu kha zwilume Ha vha u tshisa ha zwikadzi Zwothe zwi tshi hwedzwa vhubebi.</p> <p>U wa ha damu lino ndi vhusendekamisi Hu sendekaho vhunzunzu na vhuditiki Ndi hone dandetande la magumbé govhani Na pfumo la u pfula matshilele.</p>

- 1.1 Ndi ufhio mulaedza une murendi a u bveledza nga tshirendo itsho?
T[^]alutshedzani nga vhu[^]dalo no sedza kushumisele kwa zwifanyiso zwa
muhumbulo. (5)
- 1.2 a) U wa ha damu zwi amba-ni? (1)
b) Tshiunza h[^]ndi mini? (1)
c) U tshisa ndi u itani? (1)
d) Pfumo Ji imela mini vhutshiloni? (1)
e) Vhusendekamisi ndi ngafhi? (1)

Mitsindo yau yo fa,
U muthu nge wa fema,
U langwa nga swiswi.
Ngeno thoni wo fara.

Ndila yau iyo,
I ya mulindini,
Une wa do balelwa u bva,
Nge wa vha wa Jino,
Ngeno muya wa Mudzimu wo fhiwa.

Wau muja ndi zwililo,
Vhana vhau vha do balelwa u bva,
Vhanzhi vha do pfa Yehova.
Dzula fhasi u humbule,
Nthe dza muhulwane a dzi naki,
Tamba tshika u nake,
U vhe denzhe sa Paulo,
Nge a si sedze shango,
A funa vhutshilo hawe,
A vha wa ngoho.

Iwe wo fara u tshinya lushaka,
Ngeno mbilu i sa tendi,
Mudzimu u ya u funa,
Khwine ndi u laja dzau ndila,
Vhunga sefo i hone,
Yone musefi wa dzitshaka.

- 1.3 Bulani thoho ya tshirendo itsho. (2)
- 1.4 Ndi tshirendo tsha Lushaka-de? Tikedzani. (3)
- 1.5 T[^]alutshedzani maipfi o talelwaho nga fhasi tshirendoni itshi. (5)
- 1.6 N[^]eani manweledzo a tshirendo itsho. (5)

Muvhili wanga kha u tengame,
U bonyolose mabofu a vhonaho,
Kha u titime u dalafhale,
U anwe mitshelo yo vhibva,
U shandukise shango.

Muvhili wanga kha u tile,
U vhe a roredzaho mapfura,
U si nge musidzana wa dabadaba,
Wa tseramisiamelo,
Wa u anza vhupombwe.

Muvhili wanga kha u vhe bomepome,
U tanwe na nga phuka,
U vhe muri wa tshimbingimvingi,
U kavhiwaho nga zwinoni zwothe,
Nge tsinde mitshelo wa anwa.

- 1.7 Kha mutaladzi wa u thoma wa tshirendo itsho ho shuma figara ya muambo ifhio? (2)
- 1.8 Mutaladzi uyu u ni disela muhumbulo ufhio tshirendoni. (2)
- 1.9 Ifhani lushaka lwa tshirendo itsho. (1)

Musi ni pfuloni yanu yavhudi,
Ye na kumedzwa nga Mutshidzi.
Ni mona-mona hothe-hothe,
Naho mulisa o lavhelesa.

Ni khamedzana nga mananga anu.
Na rogoelana lu pfisho vhutungu.
Zwi khathula mbilu ya mulisa.
Naho na mu zwondolola no sinyuwa.

Mufhirifhiri u re afha pfuloni,
Hune na zhamba masiari na vhusiku.
Na kandekanya pfulo nga khwanda dzanu.
No hangwa u thonifha mulisa.

Pfuloni dzanu a hu na vhukhudo.
Ho anwa matope na zwi shushaho.
Musi no ralo u difhoma matope.
Ni ongolela mikosi mihulu.

- 1.10 Topolani figara dza muambo thanu ni dovhe ni sumbedze uri dzi shuma mini afho tshirendoni. (10)
[10]

GUMOFULU LA KHETHEKANYO YA A: [40]

KHETHEKANYO YA B

MBUDZISO 2

Zwo itwa – A. M. Mahamba

Vhalani ni kone u fhindula mbudziso:

“Nne ndi a suvhelela. Ni todele ngeno ndi sa do vhuya nda tou sina. Ni ite zwine na funa nga mutumbu wanga. A zwi ndini ngauri hu na zwe nda sia ndo shuma. Phundulu ndi a dzama, zwivhi ndi sia ndo ita.Nne ndi a nenga. Salani vha Tshihondwa. Salani Rathiyaya naho danda ndo sia ndo fhafhara nga shadani. Mbungu dzi do bva tsha thukhuwa. Salani Semani na iwe Mukhubu nwana wa khaladzi anga a si na zwitshela tshitalula. Mukomana o no vha matongoni.”

- 2.1 Mafhungo aya a wanala kha tshipida tshifhio tsha litambwa? Tikedzani. (2)
- 2.2 Bulani zwithu zwiraru zwine tshipida itsho tsha vhone ngazwo. (6)
- 2.3 Ndi nnyi ane a khou amba aya maipfi? (2)
- 2.4 A tshi khou amba e na nnyi? (2)
- 2.5 Nga itsho tshifhinga ndi musi muambi a tshi khou ita mini? (2)
- 2.6 Ndi zwifhio zwine zwa pfi zwo itwa? (3)
- 2.7 Nditsheni ndi nwana o olwaho sa ndenwa, tikedzani nga mbuno thanu uri ndingani ni tshi ralo. (10)
- 2.8 Ndi zwifhio zwe Malukuta a kongona zwone Vho-Rathiyaya musi mafhungo a tshi khou bvelela nahone a tshi itelani? (3)
- 2.9 Mutambi Vho-Matidze vha bveledzwa sa mutambi dendele, tikedzani nga mbuno thanu uri ndingani ri tshi ralo. (10)

GUMOFULU LA KHETHEKANYO YA B: [40]

KHETHEKANYO YA C

MBUDZISO 3

Mitsheto ya wa – Magau A.W.

Vhalani ni kone u fhindula mbudziso:

“U bva Hamatika u ya Membe ndi lwendo lwa kilometere dza malo. Nga n̄wambo wa u hula na mutengo wa fhasi vhengele la Membe li dzula lo dala vharengi vha heneho na vhamashangoni a re miledzoni na Membe. Vhengele la Membe ndi la muñwe munna a no pfi: Vho-Malabi vhane vha vha mupfumi muñulu kha shango lenelo.”

- 3.1 Bulani zwithu zwitanu zwine mathomele a nganea a vhone ngazwo. (5)
- 3.2 Vho-Matambule vha dzula ngafhi? (1)
- 3.3 Vho-Matambule vha dzhiwa sa mushumi wa biko; tikedzani nga mbuno thanu uri ndingani ni tshi ralo. (5)
- 3.4 Ndi lifhio samba le la isedzwa Vho-Matambule nga Vho-Balavhali? (2)
- 3.5 Vhalani ni kone u fhindula:

“O no fhumula a konou edza vhanwe. Mme-Vho vha ita nga u rala. Vho no fhedza vhothe vha tambela zwanda fhala gambani madi a shululelwa ngomu dindini. Houla maine u a shuma. Ndi fhano ndi pfa malofha a tshi gidima na muvhili wanga ndi pfa u tshi leluwa. Arali ra tevhedza ndaela yawe ndi na fulufhelo vhukuma uri ndi do fhola. Ndi zwenezwi vha tshi khou takuwa fhala uri vha tuwe.”

- a) Ndi nnyi ane a pfi a fhumule? (1)
- b) Ane a pfi o no fhola mafhungoni ayo ndi nnyi? (2)
- c) Bulani vhanwe vhaanewa vhavhili vhe vha vhe hone musi hu tshi khou itea izwo. (2)
- d) Talutshedzani nga u tou pfufhifhadza ndaela ye avha vhathu vha pfi vha i bveledze. (4)

- 3.6 Ndi zwifhio zwine muñwali a tama u ri funza zwone nga nganea iyi? (2)
- 3.7 Muñwali u bveledza fhethuvhupo ha tshikhuwani na ha mahayani. Tikedzani nga mbuno tharu-tharu uri fhethuvhupo afho hu a elana na zwiitei zwa hone. (6)
- 3.8 Vhaanewa avha ni vha divhelani:
- a) Ungani (2)
 - b) Vho-Murabi (2)
 - c) Madzanga (2)
 - d) Tshiofhisio (2)
 - e) Latani? (2)

GUMOFULU LA KHETHEKANYO YA C: [40]

KHETHEKANYO YA D

MBUDZISO 4

Mmbwa ya la inwe a noni – Maumela T.N.

Vhalani mafhungo a tevhelaho ni kone u fhindula mbudziso dzo livhanywaho nao:

“Vha tshi ri a hu na thaela afha ngomu buthuni ya modoro wavho iyi ndi mini? Li khou ralo lo sumba lila thaela”. Vha tshi fhindula vha ri Ndo, ndo, vha ndo hangwa u amba uri hafhu hafha ngomu hu na thaela. Ndi langa heli thaela.”

“Vha a zwifha”, a no ralo ndi uja a no pfi ndi ene mune wa thaela yo ngalangalaho, heli ndi thaela langa, na dziña langa ngejo lo nwala khalo.”

- 4.1 Mafhungo aya a bva kha nganeapfufhi ifhio? (2)
- 4.2 Ndi nnyi ane a pfi u a zwifha afha? (2)
- 4.3 Talutshedzani nga u tou pfufhifhadza zwe zwa do bvelela nga murahu ha mafhungo a re kha phara iyo. (5)
- 4.4 Mutodo muthihi zwi amba-ni? (2)
- 4.5 “Luja lupfumo lwa fhalala.”
Muñwewa dendele wa nganeapfufhi iyi ndinnyi? (2)
- 4.6 Tikedzani nga mbuno tharu uri ndingani ni tshi ralo. (6)

No sia lo tou swa nga maanda? Muvhudziswa a ri o sia u tshi vho todou litanganya. Naho zworalo ndi afha vha tshi gidimela hone nga modoro vho no namedza na hoyo we a da u vha vhidza”

- 4.7 Ndi nnyi ane a khou vhudzisa afha? (2)
- 4.8 Ndi musi ho bvelela mini nga itsho tshifhinga? (3)
- 4.9 Tikedzani nga mbuno thanu uri muhwali u tutula hani dzangalelo la vhavhali kha nganeapfufhi “A vho ngo tsha la na nama yayo.” (10)
- 4.10 Nganeapfufhi “Tshithu tshi a vhonelelwa” i ri gudisa mini vhutshiloni? (2)
- 4.11 Nganeapfufhi yeneyo i na mutodo muthihi; tendani kana ni hanedze ni dovhe ni tikedze phindulo yanu. (3)
- 4.12 Rantete ni mu divhela mini mafhungoni? (1)

GUMOFULU LA KHETHEKANYO YA D: [40]

KHETHEKANYO YA E

MBUDZISO 5

Dza Makhulukuku – Mafela M.J. na Raselekoane N.R.

- 5.1 Ngano ndi mini? (2)
- 5.2 Mirero i shuma mini kha luambo, bulani zwiraru. (6)
- 5.3 Bulani murero u re na ipfi “mbilu” khathihi na thalutshedzo ya hone. (4)
- 5.4 Neani maga mararu a u thaidza. (3)
- 5.5 Thaii! Mafasitere madzhoni! Talutshedzani u ri zwi ambani.? (2)
- 5.6 Ifhani thodea thanu dza lungano lwa tsiko. (10)
- 5.7 Ndi lushaka lufhio lwa ngano lune lwa fhela nga murero? (2)

5.8 Vhalani mafhungo a tevhelaho ni kone u fhindula mbudziso dzi tevhelaho:.

“Vha Dzaṭa vho ḡo fara gwala lenḡi le khosi yavho ya fara lone vha tshi khou mu tevhela. Vha tshi swika ludamboni lwa Mbaḡoni, vha ṭangana na tshifaro tsha thovhele. Gota ilo a lo ngo tsha tshi doba, Tsho mbo di sala heneḡho. Heneḡho ho mbo di vuwa mukaledzano, a ho ngo tsha vha na we a tenda u ḡuka a tshi ya phanda.”

- a) Mafhungo aya a bva kha lungano lufhio? (2)
- b) Ndi lungano lwa lushaka-de? (3)
- c) Bulani tshaka tharu dza nyimbo dzasialala. (3)
- d) Ṭalutshedzani maidioma ayo:
- i) u la mbilu (1)
- ii) u ḡwala muḡoḡo (1)
- iii) u dzhena ḡaka nga thoho (1)

GUMOFULU YA KHETHEKANYO YA E: [40]

GUMOFULU: 80